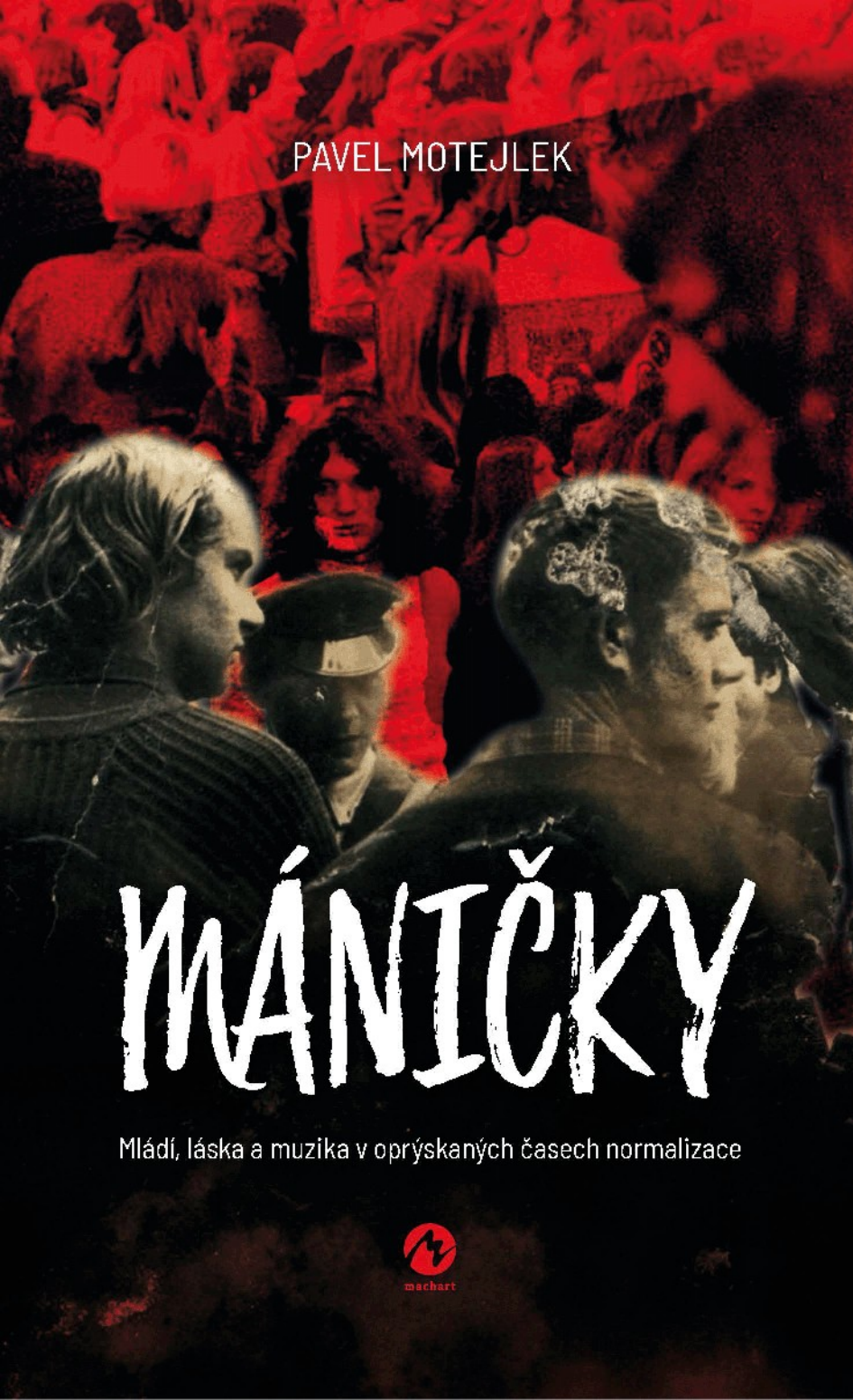

PAVEL MOTEJLEK

MÁNIČKY

Mládí, láska a muzika v oprýskaných časech normalizace

machart

MÁNIČKY

PAVEL MOTEJLEK

*Tuto knihu bych rád věnoval těm, kteří si ji nemohou přečíst,
nebot' již nejsou mezi námi. Zároveň zde chci poděkovat své dceři,
která mě přesvědčila, abych tuto knihu napsal, a přispěla k její
finální podobě.*

autor

Poznámka autora: Snažil jsem se o maximální autenticitu vyprávění, proto i slova jako např. „cikán“ či „buzerant“ používám tak, jak byla tehdy vyřčena a vyslovována, aniž bych jejich vyznění zamýšlel pejorativně. Laskavý čtenář jistě bude mít i v dnešních korektních časech pro použití dobových výrazů pochopení.

DIVOKÁ JÍZDA

VŠUDE KOLEM MĚ je tma jak v pytli. Jen dva kužely světel rejou do silnice a na chvilku osvětlí to, co mám přímo před sebou. Stromy kolem stojí jak přísný stíny a větve na mě ukazují, jako by říkaly: „Hele, chlape, tady nemáš co dělat.“ A mají pravdu. Měl bych sedět s klukama v hospodě nad půllitrem piva. Místo toho sedím v autě a řítím se někam do prázdna.

Už jsem toho za svůj krátký život provedl hodně a leďacos bylo dost na hraně, ale tohle je fakt moc i na mě. Pomalu začínám střízlivět a naplno mi dochází, co jsem zase provedl. Měl bych asi zastavit a vyspat se z toho. Ale to nejde. Musím se ještě dneska dostat k Ivě. Když vám zavolá jeden z nejbližších lidí, kterýho znáte od dětství, že vás nutně potřebuje, tak prostě sednete do auta a na následky nemyslíte. Já vím, moc mě to neospravedlňuje. Slibuju, že tohle už nikdy neudělám. Ale dneska jsem musel. Hlas Ivy v telefonu zněl fakt naléhavě.

Vjíždím z vedlejší na hlavní, stromy zmizely a okolo se rozprostírají pole. Pár aut mě mine, občas mě jejich reflektory oslepějí. Sundám nohu z plynu. Nesmím udělat chybu. Moc dobře vím, co by mě to mohlo stát. Je mi z toho mizerně, chce se mi rvát. Na skle se začínají objevovat dešťové kapky. Tak to mi ještě chybělo...

„Do prdele,“ vykřiknu.

Něco přede mnou bliká. Policejní auto. Ruce se mi třesou, mám pocit, že jsem najednou úplně vystřízlivěl. Policajt s plácačkou vykročí na kraj silnice a začne s ní mávat. Auto přede mnou odbočí na parkoviště a já zpomaluju.

„Teď zastaví mě a jsem v hajzlu,“ pomyslím si.

Policajt na mě hodí rychlej pohled a ukáže mi, at' jedu dál. „Teda, to bylo o fous.“

V dálce svítí benzínka. Dávám blinkr a odbočím k ní. Chvilku jen sedím v autě, koukám do prázdna a snažím se uklidnit. Takhle vystresovanej jsem dlouho nebyl. Konečně jsem schopnej vystoupit.

„Máte kafe?“ zeptám se, když dorazím k pokladně.

„Jasně,“ řekne postarší ženská a otočí se k automatu.

„Turka?“

„Ano. A prosím vás, jedu dobře na Prahu?“

Pumpařka se otočí a změří si mě rentgenovým pohledem.

„Jo.“

Z rádia za ní se ozve známá písnička od Katapultu:

*Šli na pár piv, bylo jich víc,
pak jeden dostal nápad v autě se svízt.
Kámen byl klíč, spojený drát,
tak na to dupni brácho, jeď co to dá.
Půlnoční závodní dráha,
kvílení rychlých kol.
Půlnoční závodní dráha,
tak jezdí alkohol.*

„Do prdele, to je fakt trefný,“ pomyslím si.

Stojím venku, opřenej o auto, popíjím černý kafe a cigáro mi dýmí mezi prstama. S každým douškem a potáhnutím je mi o něco líp.

„Cigáro prostě ke kafi patří,“ pomyslím si a obřadně vyfouknu obláček kouře do noci.

Konečně se cítím trochu klidněji. Znova nasednu a pomalu vyrážím zpátky na silnici. Na ceduli se ukáže vzdálenost do Prahy.

„Baba nelhala.“

Přede mnou je ještě kus cesty. Sleduju, jak se krajina míhá kolem, a v hlavě se mi začíná promítat můj dosavadní život. Náhle si uvědomuju, jak moc se jím prolíná postava Ivy.

PONORKA

NA TO PRVNÍ setkání s Ivou bych nejradši zapomněl. Bylo mi tehdy asi šest let. Před pár týdny jsme se přistěhovali z vesnice, kde jsme bydleli v malém domečku. Teď jsme byli v domě, kterému nikdo neřekl jinak než panelák. Připadal mi jako obří králíkárna plná lidí, co se tlačej ve svých malinkejch kotcích. Nechápal jsem, proč naši opustili náš dům s dvorkem, kde jsem si mohl volně hrát, a vyměnili ho za tuhle šedivou obludu, kde místo trávy a stromů byly akorát popelnice a místo cesty silnice, po který furt troubily auta.

A narozdíl od našich králíků tady lidi měli potřebu se hned seznamovat a navštěvovat.

Jednoho dne máma rozhodla, že se musím vykoupat dřív, aby mě měla z krku, až přijde sousedka na návštěvu. Napustila mi vanu a posadila mě do ní. Sotva chtěla sáhnout po mýdle, ozvalo se crrr, crrr – zvonek.

„Chvilku si hraj a buď hodnej,“ houkla na mě a zmizela z koupelny. Slyšel jsem za dveřma hlasy, ale ty mě v tu chvíli vůbec nezajímaly. Rychle jsem popadl kyblík s hračkama, co jsem měl u vany. Máma mě většinou umývala hned a na hraní moc nebyl čas, takže tohle byla ideální příležitost, jak si trochu užít. Měl jsem pár gumovejch indiánů a dvě lodičky – s tím se už dala rozpoutat pořádná námořní bitva. Jak se rodiče zapovídali, zapomněli na mě, a já si mohl dosyta užívat hraní.

Z pokoje ke mně pronikala písnička od Olympiců:

*Taky jsem se narodil bos
jako každý chlap
a kromě dvou půlek neměl nic.*

*Taky jsem se narodil bos,
když mě přinesl čáp,
a spustil jsem rámus z plných plic.*

Jenže jak míjel čas, voda začala chladnout a mě se začalo chtít šíleně na záchod.

„Mami!“ volat jsem, ale nikdo mě neslyšel. Konečně se otevřely dveře.

„Podívej se na něj, jak si ten náš kluk pěkně hraje,“ povídá máma sousedce.

„A má tam velkou ponorku,“ řekla najednou hubená, pihovatá a mírně nazrzlá holka vedle ní.

„To není ponorka, to je hovno,“ opravila ji její máma.

Za pár minut jsem už seděl v pyžamu na posteli a bylo mi fakt hrozně. Zostuzení před tou pitomou chechtající se holkou bylo šílený.

Někdo zaklepal na dveře, a než jsem se vzpamatoval, prudce je otevřel.

„Nazdar, mám si s tebou chvilku hrát. Ale s ponorkou si teda nehraju,“ spustila zrzka a začala se hlasitě smát. Cítil jsem, jak mi rudne obličej, a chtěl jsem zmizet. Vyskočil jsem z postele a hnal se k šatní skříni. Nebyla úplně doražená ke zdi, a tak jsem si za ni občas vlezl, když jsem chtěl být sám.

„Tak se hned neurážej, dělala jsem si jen srandu,“ řekla holka a začala se soukat ke mně.

„Jsem Iva. A ty?“

„Já Říša,“ řekl jsem pořád uraženě.

„Co kdybys mi ukázal nějaký knížky? Já už umím některý písmenka.“

„Tak jo,“ řekl jsem už trochu smířlivěji.

Iva se usmála a začala se pomalu šinout zpátky z mezery, když najednou začala šíleně ječet.

„Co se stalo?“

„Tady je pavouk!“ vyjekla hystericky a začala se cpát zpátky ke mně.

Podíval jsem se tam, kde mělo být to nebezpečný monstrum. Na kraji skříně se na pavučině snášel maličkej pavouček.

„Chudák, musí být vyjukanej víc než ona,“ prolítlo mi hlavou. „Je to jen pavouk, klid,“ řekl jsem a těšilo mě, že má i tahle holka svoje slabý místa.

„Malej možná je, ale to neznamená, že nemůže kousnout! Když jseš takovej hrdina, tak s ním něco udělej!“ vyštěkla.

Natáhl jsem ruku přes ní a dotkl se pavouka. Ten se okamžitě začal soukat po pavučině zpátky nahoru na skříň.

„Cesta je volná,“ prohlásil jsem hlasem hrdiny. Iva vyklouzla z mezery a byla zpátky v pokoji.

„Teda, to bylo fakt hrozný. Takhle jsem se snad ještě nebála,“ řekla, naklonila se ke mně a vlepila mi pusu na tvář. „Díky.“

Mé rozpaky z první pusy od holky přerušil zvuk otevírajících se dveří.

„Jdeme domů, už je pozdě,“ řekla cizí ženská a máma dodala: „A ty zhasnout a spát.“

Když jsem konečně zůstal sám, musel jsem si přiznat, že to nakonec nebyl zas tak špatnej den.

ROK 1968

NASTALO LÉTO, OBDOBÍ, kdy jsem mohl vypadnout z králíkárný a vrátit se tam, kde byli opravdoví králíci v kotcích. Naši mě odvezli k babičce a dědovi do vesničky Svitavy na Moravě. Jenže tohle léto bylo nějaký divný. Bylo mi teprve šest, tak jsem moc nechápal, co se to kolem vlastně děje. Psal se rok 1968.

Jednoho dne přijela máma nečekaně za mnou.

„Přijela jsi brzy. Co se děje?“ ptala se babička.

„Copak nevíš, co se děje? Napadli nás Rusáci,“ odpovíděla máma, celá rozčilená.

„Tady se nic zvláštního neděje. Ale jestli chceš, zůstaňte tady s Ríšou, než se to přezene.“

„Jenže ono se to jen tak nepřezene. Neumíš si představit, co se děje v Praze. Zabili tam dokonce několik lidí.“

„Myslíš, že je zase válka? Rusové nás přece osvobodili.“

„No a teď nás okupují a střílí naše lidi,“ řekla máma a rozplakala se.

Její pláč přehlušil zvuk vrtulníku. Přestal jsem poslouchat babičku a mámu a šel k oknu, abych se podíval ven. Tohle léto lítaly vrtulníky nějak často.

Máma rozhodla, že se musíme hned vrátit domů, a tak jsme jeli vlakem do Prahy. Mám rád vlaky, takže jsem byl nadšenější, když jsem mohl všechno pozorovat. Dorazili jsme na Hlavní nádraží a museli jsme se taxíkem dostat na Smíchov.

„Krucí, další kontrola. Připravte si doklady. Ty šmejdi teď pořád otravují,“ řekl řidič, když jsme zastavili na mostě.

Před námi stál obrovskéj tank a jeho dělo mířilo přímo na nás. Mladěj voják s kalašnikovem na krku přišel k okýnku a natáhl ruku. Taxikář mu hned podal dokla-

dy, máma taky. Překvapilo mě, že ani nemluvil, a přesto všichni věděli, co chce.

„Bagáž,“ konečně promluvil.

Řidič vystoupil a otevřel kufr auta.

„Sed' a buď hodnej,“ řekla máma směrem ke mně a vystoupila.

Voják vyndal náš kufr a položil ho na kapotu.

„To nemůžete, to jsou moje osobní věci,“ vyjela na něj máma, ale on jen pokynul, aby kufr otevřela. Když váhala, namířil na ni zbraní.

„Neblázněte a otevřete ten kufr,“ zašeptal jí taxikář.

Máma se pomalu podvolila a voják začal hrabat v našich věcech. Po chvíli vytáhl dva papírky.

„Što éto?“ vyštěkl.

„Sportka,“ odpověděla máma s odporem.

Voják si lístky prohlédl a pak si je strčil do kapsy.

„To je můj majetek, to nesmíte!“ rozčílila se máma a už se k němu chystala přiskočit, ale taxikář ji chytl za ruku.

„Vykašlete se na to, nebo nás ještě seberou.“

„To přece nemůžou,“ šeptla máma a po tvářích jí začaly stékat slzy.

„Bohužel můžou.“

Voják obcházel auto a já si rychle schoval kreslený časopis pod zadek, abych o něj náhodou taky nepřišel. Konečně ukázal zbraní, že můžeme pokračovat.

„Ten pitomec si asi myslel, že je to nějaká šifra,“ ulevil si taxikář.

Druhej den vpoledvečer za mnou přišla Iva. V obýváku vedle byli naši a její rodiče a něco vášnivě řešili. Muži křičeli a ženy plakaly.

„Ahoj. Koukám, že tě taky přivezli,“ řekla otráveně Iva.

„Jo, prej je válka. Ale co to znamená, fakt nevím, jen máma furt brečí.“

„Ty jsi neviděl ty tanky?“

„Viděl, jsou pěkný. Velký a na kolech mají pásy.“

„Jo, jenže v těch tancích jsou zlí vojáci a chtějí nám ublížit.“

„To jsem netušil. Ale je fakt, že v Praze jsme jednoho potkali. Málem mi vzal kreslenej časopis, naštěstí jsem si ho stihnul schovat.“

„Časopis, to je ještě dobrý. Oni ti můžou vzít i život.“

„Tomu nerozumím. Jak mi můžou vzít život?“

Iva se na mě nechápavě podívala a pak řekla: „Radši nad tím nepřemýšlej. Prostě si pamatuj, že ti vojáci jsou zlí a máme se jim vyhýbat.“

Následující dny byly zvláštní. Dospělí byli nervózní, vystrašení, já s Ivou jsme si nějak v tom chaosu zbyli a podvědomě jeden v druhém hledali oporu. V té době se z nás stali nerozluční kamarádi.

Z toho roku si víc nepamatuju. Jen vím, že když si pak kluci začali hrát na vojáky, já už nechtěl. Věděl jsem, že Němci jsou zlí, a začínalo mi docházet, že ani Rusové nejsou žádný andílci, i když nám ve škole tvrdili opak.

Až dlouho poté jsem zjistil, jak moc rok 1968 ovlivnil můj osud. Táta se totiž tehdy aktivně postavil proti vstupu spřátelených vojsk na naše území, ale to je jiný příběh. Až po letech jsem pochopil, co myslel Kryl svojí písničkou Bratříčku, zavírej vrátka:

*Bratříčku, nevzlykej, to nejsou bubáci,
vždyť už jsi velikej, to jsou jen vojáci,
přijeli v bránatých železných maringotkách.
Se slzou na víčku hledíme na sebe,
buď se mnou, bratříčku, bojím se o tebe
na cestách klikatých, bratříčku, v polobotkách.*

MÁNIČKY A INDIÁNI

JAK JSEM NEMĚL rád hraní na vojáky, tak hraní na indiány jsem naprosto miloval. Nepamatuju si, že bych jako malej někdy četl pohádky, zato knížky Karla Maye o statečném a neohroženém Vinnetouovi jsem doslova hltal. A když jsem v kině poprvé viděl film s tímhle hrdinou, úplně jsem propadl Vinnetoumáníi. Všichni kolem mě sbírali známky, já sháněl fotky a pohlednice s Vinnetouem.

Jednoho dne máma prohlásila: „Ríšo, musím ke kadeřnici. Půjdeš se mnou! Vypadáš jak Tarzan, tak to vezme jedním vrzem.“

Nejdřív jsem netušil, co je to kadeřnice, ani kdo je soudruh Tarzan, a tak jsem souhlasil. Svoji chybu jsem si uvědomil až příliš pozdě.

Seděl jsem na otáčecí židli, kolem krku nějaký hadr jako bryndák a ke mně se blížila navoněná blondýna s rudou pusou a černou linkou kolem očí. Jak se blížila s nůžkami v ruce, viděl jsem před sebou válečníka Komančů, co vytasil tomahavk a chystá se mě skalpovat. V tu chvíli jsem vystřelil ze židle, proskočil jí pod sukní a hnál se ke dveřím.

„Richarde, stůj!“ zařvala máma.

Jen jsem se ohlídl a bleskově zamumlal: „Počkám doma,“ než jsem zmizel.

Chvilí jsem pelášil, než jsem usoudil, že jsem jim unikl. Pak jsem si uvědomil, že na sobě furt mám ten směšnej hadr. Strhnul jsem ho ze sebe, vzal ho do ruky a opatrně se plížil zpátky ke dveřím kadeřnictví. Váhal jsem, jestli mám riskovat vstup na nepřátelské území. Uvnitř v rádiu zrovna někdo recitoval Kainara:

*Stríhali dobola malého chlapečka,
kadeře padaly k zemi a zmíraly,
kadeře padaly jak růže do brobu,
železná židle se otáčela,
Šedaví pánové v zrcadlech kolem stěn
jenom se dívali, jenom se dívali,
že už je chlapeček chycen a obelstěn
v té bílé zástěře kolem krku.*

„Koukám, že toho holiče potřebuješ,“ ozval se za mnou hlas. Otočil jsem se a za mnou stála postarší tlustá dáma.

„Jsi pěkná mánička. Kde máš mámu?“ řekla.

Vrazil jsem jí bryndák do ruky a znovu se dal na útěk. Cestou mi v uších znělo to holčičí oslovení a dost mi to vadilo. „Já přeci nejsem žádná holka.“

Oslovení mánička jsem se už nezbavil a provázelo mě celý život. A dnes jsem na něj vlastně pyšnej.

„Kam se řítíš?“ oslovila mě Iva, když jsem celý udýchaný dobíhal k našemu paneláku.

„Právě jsem unikl skalpování.“

„To vaše věčný hraní na indiány. Už bys z toho měl vyrůst. Chodíš do školy a pořád si hraješ jako malej kluk.“

„No jo,“ řekl jsem napůl otráveně.

PANELÁK, KDE JSME bydlely, stál u pole, uprostřed kterýho byl malej lesík, kam jsme chodili válčit. Seděli jsme s Ivou na obrubníku vedle hromady písku a řešili, co bylo ve škole, když jsem si všiml kouře vycházejícího z lesa.

„Někdo je v našem lese. Musíme to prozkoumat,“ rozhodl jsem rázně a mé srdce válečníka začalo bít na poplach.

„Já nikam nejdu,“ oponovala Iva.

„Tak jdu sám,“ řekl jsem a vyrazil k lesíku.

„Počkej, radši půjdu s tebou.“

Pomalů a opatrně jsme přecházeli přes pole, až jsme dorazili k šípkovým keřům na kraji lesa.

„Jen se koukneme, kdo to je, a půjdeme nazpátek,“ zašeptala Iva.

„Dobře. Ale už nemluv, ať nás neprozradíš.“

Po krátkém plížení jsme kryti křovím pozorovali tři asi patnáctiletý kluky, jak koukají do malýho ohně a kouří. Nepřátelští bílí psi se nacházeli na paloučku, kterému věvodil vysoký uschlý strom.

„Kouří dýmku míru,“ řekl jsem důležitě.

„To určitě.“

„Hele vole, někdo je támhle v křoví,“ prohlásil jeden z banditů. Následoval bleskovej útok.

„Okamžitě mě pusťte, debilové,“ bránila se neohroženě Iva.

„Nebo co?“

„Nebo řeknu, že jste mě osahávali, a uvidíte ten tanec,“ odsekla.

Moc jsem nerozuměl, co tím osaháváním myslí, ale na desperáty to očividně udělalo dojem.

„Radši ji pusť, vole.“

„Tak mazej! A jestli něco cekneš, tak si nás nepřej.“

„Jdeme, Říšo,“ řekla Iva.

„Ten tu zůstane. A ty mazej nebo...“ vyštěkl jeden z nich a rozběhl se k Ivě. Ta se prudce otočila a začala utíkat pryč.

„Tak co s ním uděláme?“

„Co si tu vlastně dělal? Mluv!“

„Nic, jen jsem si hrál na indiány.“

„Tak na indiány. Volové, má někdo nějaký provaz?“

„Já.“

„Tak skvěle. Když na indiány, tak tě přivážeme k mučednickému kůlu.“

Za okamžik jsem byl přivázán k suchému stromu.

„A teď tě umučíme k smrti.“

Začal jsem se hrozně bát. Nekřičel jsem, ani neprosil o milost, jen po tvářích mě začaly téct slzy.

„Volové, víte, kolik je hodin? Já musím k obědu nebo bude mít fotr zase kec.“

„No jo, máš pravdu, radši jdeme.“

„A co uděláme s ním?“

„Chtěl si hrát na indiány, tak ať si počká, až ho vysvobodí ta jeho Nšoči.“

Chvilí jsem slyšel mizející smích. Potom nastalo ticho, které přerušil jen prolétající čmelák. Mučení jsem sice uniknul, ale situace nebyla zrovna příznivá. Po chvilí snažení jsem si musel přiznat, že sám se ze zajetí nedostanu. Věřil jsem, že až se Iva naobědvá, přijde mě zachránit.

Čas ubíhal strašně pomalu, sluníčko pálilo a já usnul. Probudily mě zvuky kousek ode mě. Překvapeně jsem hleděl na starší holku s klukem. Byli úplně nazí a divně po sobě lezli. Chvilku jsem je pozoroval, ale pak mi to nedalo a řekl jsem: „Dobrý den.“

Zjevně jsem je vyděsil. Oba začali zmateně hledat svoje oblečení a rychle se oblékali.

„Co tu šmíruješ?“ vyštěkl na mě ten kluk.

„Já nikoho nešmíruju!“

„Nevidíš, že je přivázaný? Kdo ti to udělal?“

„Kluci starý jako tenhle.“

„Já mu nic neudělal.“

„Taky nic takovýho netvrdí. Radši ho rozvaž!“

„To jsi tady celou dobu?“ zeptal se kluk, když mě pouštěl na svobodu.

„Ty máš blbý otázky.“

„A proč ses neozval dřív, co!“

„Protože jsem asi usnul a nevěděl o vás.“

„Už ho nech. A ty utíkej domů, rodiče tě určitě už hledají.“

„Moc děkuju,“ křikl jsem v běhu. U baráku jsem potkal Ivu.

„Akorát jdu pro tebe. Promiň, dřív to nešlo.“

„V poho.“

„A kdo tě vysvobodil?“

„To ti řeknu zítra. Pospíchám. Táta bude určitě zuřit.“

A taky že jo. Po mém vysvětlení mě čekaly tři rány rákoskou. Nebyl by to tak hrozný trest, kdybych instinktivně do jedné rány nestrčil ruku. To bolelo jak mučení u mučednického kůlu.

Druhý den jsem Ivě všechno vyprávěl ve svém pokoji.

„A víš, co ten kluk s holkou dělali?“ zeptala se Iva.

„Ani ne.“

„Souložili,“ odpověděla důležitě.

Nechápavě jsem se na ní podíval.

„Vy kluci jste ale pomalí. Že ty vůbec nevíš, co to je?“

„Ne,“ odpověděl jsem upřímně.

„To kluk strká svého pindíka do naší mušličky a prý je to moc fajn. Povídala mi to sestřenice.“

Pořád jsem to nechápal.

„Že ty jsi nikdy neviděl nahou holku?“

„Ne,“ odsekl jsem. Tahle hra na pitomce mě přestávala bavit.

„A chceš ukázat, co tam mám?“ řekla Iva tajemně a ukázala si mezi nohy.

Náhle mě přepadla zvědavost a takové divné napětí.

„Jo.“

„Ale ty mě to taky ukážeš!“

Zaváhal jsem. „Tak jo.“

Iva si stáhla tepláky a kalhotky ke kolenům.

Vlastně tam nic neměla. Bylo divné, že i tak se mi to líbilo.

Odhodlaně jsem jí napodobil a byl rád, že já tam něco mám.

Několik sekund jsme se navzájem pozorovali. Náhle se Iva oblékla a já ji následoval.

„Tak a teď musím jít domů,“ zavelela a já byl vlastně rád, že výuka skončila.